

Czternaście encyklik

Papież Jan Paweł II w ciągu prawie 26-letniej posługi na Stolicy Apostolskiej ogłosił czternaście encyklik. Encyklika ma charakter pisma okólnego i jest napisana w formie listu papieża do biskupów i wiernych całego świata.

Porusza najistotniejsze problemy z zakresu doktryny wiary, organizacji Kościoła, życia chrześcijańskiego, kultu oraz w kwestiach społecznych. Początkami sięga czasów apostołskich, gdy Piotr, Paweł, Jakub czy Jan kierowali swoje listy do poszczególnych Kościołów lokalnych. Z czasem szczególna rola przypadła listom Biskupa Rzymu, wyjaśniającego kwestie dyskusyjne.

Po raz pierwszy terminu "encyklika" użył papież Marcin I w VII wieku. Natomiast od czasów Benedykta XIV tytuły encyklik wyznaczają pierwsze słowa tekstu, które zapowiadają podjętą problematykę.

Począwszy od pontyfikatu Jana XXIII niektóre encykliki, np. "Pacem in terris", są adresowane do wszystkich ludzi dobrej woli i stały się przedmiotem studiów oraz refleksji różnych gremiów czy organizacji międzynarodowych, np. ONZ.

Fundamentem dla encyklik papieskich Jana Pawła II jest nauczanie Soboru Watykańskiego II, którego realizację Ojciec Święty uczynił naczelnym zadaniem swojej posługi apostolskiej. Oficjalne nauczanie na Stolicy Apostolskiej Jan Paweł II rozpoczął od ogłoszenia programowej encykliki "Redemptor hominis" ("Odkupiciel człowieka") w marcu 1979.

Niemal każda z tych encyklik była wydarzeniem nie tylko dla świata katolickiego. Jan Paweł II - uważają jego biografowie - każdą ze swych encyklik poszerza horyzonty katolicyzmu i chrześcijaństwa, otwierając je na całą ludzkość, na wszystkie kultury i wyznania. Jednocześnie we wszystkich swych dokumentach wzywa ludzkość do otwarcia się na Chrystusa.

Encyklika "Redemptor hominis" należy do bardziej znaczących encyklik Ojca Świętego. Papież bardzo wyraźnie podkreśla, że dokonane przez Chrystusa odkupienie potwierdza "niezbywalną godność i wartość każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie czy kulturę".

Jan Paweł II naucza w niej, że "powszechność odkupienia jest odpowiedzią na powszechność grzechu" oraz, że "odkupienie jako odnowione stworzenie ustanowiło ład i harmonię we wszelkich wymiarach ludzkiego życia".

W listopadzie 1980 r. Ojciec Święty ogłosił kolejną encyklikę "Dives in misericordia" ("O Bożym miłosierdziu"). Poświęcona jest ona w głównej mierze problematyce miłosierdzia Bożego i jego znaczenia w moralności chrześcijańskiej. Z całą pewnością encyklika ta zostanie przypominana podczas tegorocznej pielgrzymki papieża do Polski, której głównym celem jest poświęcenie Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w krakowskich Łagiewnikach.

Ojciec Święty ma je ogłosić światowym Centrum Kultu Miłosierdzia Bożego w specjalnym orędziu, które skieruje z tego miejsca do całego świata.

Rok później - we wrześniu 1981 r. - Jan Paweł II ogłosił encyklikę "Laborem exercens". Jest w niej zawarta analiza problematyki pracy ludzkiej w warunkach współczesnego świata. Ojciec Święty rozwija ideę pierwszeństwa osoby ludzkiej wobec rzeczy i samej pracy, która - według papieża - winna być środkiem utrzymania i pomnażania dobrobytu kraju oraz samorealizacji człowieka. Omawia również uprawnienia pracowników oraz rolę i zadania związków zawodowych.

W czerwcu 1985 r. ukazała się kolejna encyklika "Slavorum Apostoli", poświęcona dziełom misyjnym Kościoła. Ojciec Święty ukazuje w niej misyjne i kulturowe znaczenie dzieła Cyryla i Metodego w świetle aktualnej sytuacji Kościoła i świata. Papież wskazuje na związek między wiarą i kulturą. Przedstawia sposoby pokonywania podziałów między narodami, jak również między Kościołami chrześcijańskimi. Rysuje w niej wizję powszechności Kościoła, obejmującego różne tradycje kulturowe z poszanowaniem ich odrębności.

Kolejną encykliką, którą ogłosił Jan Paweł II w maju 1986 roku, była "Dominum et Vivificantem" (O Duchu Świętym w życiu Kościoła i świata). Papież nawiązuje w niej do wiary Kościoła, sformułowanej na Soborze Powszechnym w Konstantynopolu w 381 r. i wyznawanej do dzisiaj w Credo: "Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela". Jest on dopełnieniem Ojca i Syna.

W marcu 1987 r. Jan Paweł II wydał encyklikę zatytułowaną "Redemptoris Mater" ("Matka Odkupiciela"). Ojciec Święty stara się w niej ukazać centralne miejsce i rolę Maryi w Kościele pielgrzymującym i wynikające z jej podwójnego związku z Chrystusem i Kościołem macierzyńskie pośrednictwo. Uwzględnia również bogactwo związków maryjnych w liturgiach Wschodu, zwłaszcza bizantyjskiej. W encyklice tej papież wskazał na znaczącą rolę kobiety w Kościele.

W grudniu tego samego roku Jan Paweł II opublikował jeszcze jedną encyklikę "Sollicitudo rei socialis", w której koncentruje się na kwestiach społecznych współczesności. Przypomina o istnieniu poważnych patologii w świecie, zwłaszcza w zakresie zagrożenia życia ludzkiego i pokoju w wyniku podziałów na wrogie bloki polityczne. Ojciec Święty akcentuje też konieczność uwzględnienia w posłudze Kościoła tzw. opcji preferencyjnej na rzecz ubogich, którymi są ludzie pozbawieni nie tylko dóbr materialnych, ale także dóbr duchowych. Encyklika ta zachęca do angażowania się w kształtowanie stosunków społecznych zgodnie z zasadą solidarności, a nie przez eliminację przeciwników politycznych bądź przemoc.

Po trzech latach - w grudniu 1990 r. - ukazuje się "Redemptoris Missio" ("Misja Odkupiciela"). Omawia ona teologiczne podstawy ewangelizacji. Charakteryzuje współczesną działalność misyjną, wskazuje jako jej obszar takie środowiska jak imigranci, młodzież, skupiska biedy, wielkie miasta, jak również cały obszar stosunków międzynarodowych. Załamaniu się ideologii marksistowskiej i upadkowi systemu komunistycznego poświęcona jest encyklika Jana Pawła II "Centesimus annus", która ogłoszona została w maju 1991 r. Rozwija ona główne tezy katolickiej nauki społecznej w świetle współczesnych doświadczeń historycznych, zwłaszcza w aspekcie upadku doktryn totalitarnych. Uznając osiągnięcia gospodarcze kapitalizmu, zwraca uwagę na zagrożenie wartości etycznych, wynikające z absolutyzacji zasad liberalizmu.

Zagadnienia moralne omawia Jan Paweł II w encyklice "Veritatis splendor" ("Blask prawdy"), która została ogłoszona w sierpniu 1993 r. Ukazuje ona oparte na Piśmie Świętym, a także tradycji, racje moralnego nauczania Kościoła. Wskazuje też na wewnętrzny, nierozzerwalny związek istniejący między wiarą i moralnością oraz między wolnością i prawdą.

Najwięcej kontrowersji wzbudziła encyklika "Evangelium vitae" ("Ewangelia życia"), opublikowana w marcu 1995 r., w której Ojciec Święty w sposób zdecydowany i stanowczy broni wartości, a także nienaruszalności życia ludzkiego. Wykłada w niej i rozwija znane stanowisko Kościoła w sprawie aborcji i eutanazji oraz zajmuje się szczegółowo naturalnymi metodami planowania rodziny, zachęcając do ich stosowania. Występuje przeciwko eksperymentom biologicznym i genetycznym na człowieku, sprzecznym z "Bożym zamysłem".

W grudniu tego samego roku ukazuje się encyklika "Ut unum sint" ("Abyśmy byli jedno"), poświęcona działalności ekumenicznej. Papież omawia w niej zagadnienia dialogu katolików z chrześcijanami prawosławnymi i protestanckimi na temat zjednoczenia Kościoła chrześcijańskiego.

W kwietniu 1998 r., papież ogłosił encyklikę "Fides et ratio". Ojciec Święty ukazuje w niej relacje zachodzące między wiarą i rozumem.

Ostatnią encykliką jest "Ecclesia de Eucharistia" z 2004 roku.